

บันทึกการประชุม
คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ
ครั้งที่ ๑๑
วันพฤหัสบดีที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๗
ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

กรรมการผู้มาประชุม คือ

๑. ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ	ประธานกรรมการ
๒. นายมานิจ สุขสมจิตร	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๓. ศาสตราจารย์สุจิต บุญบงการ	รองประธานกรรมการ คนที่สาม
๔. รองศาสตราจารย์นริวรรธม จินตกานนท์	รองประธานกรรมการ คนที่สี่
๕. นายปรีชา วัชรภักย์	รองประธานกรรมการ คนที่ห้า
๖. นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์	รองประธานกรรมการ คนที่หก
๗. ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช	ประธานที่ปรึกษากรรมการ
๘. นายจรูญ อินทจาร	รองประธานที่ปรึกษากรรมการ
๙. พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช	ที่ปรึกษากรรมการและโฆษกกรรมการ
๑๐. นายคำณูณ สีทธิสมาน	โฆษกกรรมการ
๑๑. นางสาวสุภัทรา นาคะผิว	โฆษกกรรมการ
๑๒. พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์	โฆษกกรรมการ
๑๓. นายปกรณ์ ปรียาก	โฆษกกรรมการ
๑๔. นายวุฒิสาร ตันไชย	โฆษกกรรมการ
๑๕. นายกฤต ไกรจิตติ	กรรมการ
๑๖. นายจรัส สุวรรณมาลา	กรรมการ
๑๗. นายจุมพล สุขมัน	กรรมการ
๑๘. นายเจษฎ์ โทณะวณิก	กรรมการ
๑๙. นางทิวา ณ นคร	กรรมการ
๒๐. พลโท นคร สุขประเสริฐ	กรรมการ
๒๑. ศาสตราจารย์นครินทร์ เมฆไตรรัตน์	กรรมการ
๒๒. ศาสตราจารย์บรรเจ็ด สิงคะเนติ	กรรมการ
๒๓. นายบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์	กรรมการ
๒๔. นายประชา เตรีตน์	กรรมการ

๒๕. นายไพบูลย์ นิติตะวัน	กรรมการธิการ
๒๖. นายมีชัย วีระไวทยะ	กรรมการธิการ
๒๗. พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ	กรรมการธิการ
๒๘. นายวิชัย ทิตตภักดิ์	กรรมการธิการ
๒๙. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ สากะเจริญทรัพย์	กรรมการธิการ
๓๐. ศาสตราจารย์พิเศษเอนก เหล่าธรรมทัศน์	กรรมการธิการ
๓๑. นายดิศทัต โทตระกิตย์	เลขานุการกรรมการธิการ
๓๒. นางกาญจนารัตน์ สิวโรจน์	เลขานุการกรรมการธิการ

กรรมการผู้ไม่มาประชุม คือ

๑. ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นพ. กระแส ชนะวงศ์	(ลาการประชุม)
๒. นายเชิดชัย วงศ์เสรี	(ลาการประชุม)
๓. นางถวิลวดี บุรีกุล	(ลาการประชุม)
๔. นางสาวสมสุข บุญญาบัญชา	(ลาการประชุม)

ผู้ช่วยเลขานุการกรรมการ คือ

ว่าที่เรือดรี ยุทธนา สำเภาเงิน

ผู้บังคับบัญชาในกลุ่มงานคณะกรรมการการปกครอง
สำนักกรรมการ ๒ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ผู้ซึ่งคณะกรรมการเชิญมาให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ คือ

พรรคประชาธิปัตย์

๑. นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ	หัวหน้าพรรค
๒. นายธนา ชีรวินิจ	

ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

๑. นายอลงกรณ์ พลบุตร	สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ
๒. พลโท รุติวัฒน์ กำลังเอก	สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๑. นายนพดล เกร์ฤกษ์	กรรมการร่างกฎหมายประจำ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
๒. นายอรรถสิทธิ์ กันมล	ผู้อำนวยการฝ่ายกฎหมายการบริหารราชการแผ่นดิน
๓. นายอรรถกร สุขปูนพันธ์	นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

๔. นายศุภวัฒน์ สิงห์สุวรรณ
๕. นายปณตกร จงธีรโชติ

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ
นักกฎหมายกฤษฎีกาปฏิบัติการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สำนักกฎหมาย

๑. นายสันต์ชัย สิ้นธุรงค์
๒. นางสาวปิยธิดา ปลอดทอง
๓. นางสาวอมรรัตน์ เจือจาน

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานกฎหมาย ๑
นิติกรชำนาญการ
นิติกรชำนาญการ

สำนักวิชาการ

๑. นางสาวปรียววรรณ สุวรรณสุนย์
๒. นางสาวศรันยา สีมา

วิทยากรชำนาญการ
นิติกรชำนาญการ

สำนักประชุม

- นายพุมิพันธุ์ อภิไชยวาทย

นิติกรปฏิบัติการ

สำนักจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร

๑. นางสาวพนิดา วงศ์บุญ
๒. นางสาวบุษบงกช เชื้อเมืองพาน

นักจดหมายเหตุปฏิบัติการ
นักจดหมายเหตุ

ผู้ติดตามกรรมการ

๑. นายธนบดี ภาคพิชัย
๒. นายศิริธัช ศิริชุมแสง
๓. พันเอก ประภักษ์ ล้อมสมบุรณ์
๔. นายชานนทร์ บุญรัชกุล
๕. นางสาวศศิธร พัดขุนทด
๖. นายวรวิทย์ แห่งพุ่ม
๗. นายจรัญ ยุพจันทร์
๘. นางสาวอรอุมา วรแสน
๙. นายสิทธิพงษ์ ธนาศุภวัฒน์
๑๐. นายราเชนทร์ เหลืองอ่อน
๑๑. นางสาวธีรดา สุภะพงษ์

ผู้ติดตาม ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ
ผู้ติดตาม ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ
ผู้ติดตาม พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ
ผู้ติดตาม นางกาญจนารัตน์ ลีวีโรจน์
ผู้ติดตาม รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์
ผู้ติดตาม นายดิศทัต โทตระกิตย์
ผู้ติดตาม นายมีชัย วีระไวทยะ
ผู้ติดตาม นายประชา เตรรัตน์
ผู้ติดตาม นายปรีชา วัชรภักย์
ผู้ติดตาม ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลามเจริญทรัพย์
ผู้ติดตาม นายบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์

เริ่มประชุมเวลา ๐๙.๓๕ นาฬิกา

เมื่อกรรมการมาครบองค์ประชุมแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวเปิดประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม

ตามที่คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ได้พิจารณาและเห็นชอบกับร่างข้อบังคับเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานยกร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. และให้จัดส่งร่างข้อบังคับดังกล่าวเพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา นั้น

บัดนี้ ได้มีประกาศราชกิจจานุเบกษา ข้อบังคับเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานยกร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๗ เล่มที่ ๑๓๑ ตอนพิเศษ ๒๔๐ ง วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ แล้ว

ที่ประชุมรับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

ที่ประชุมมีมติรับรองบันทึกการประชุม ครั้งที่ ๑๐ วันอังคารที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ โดยไม่มีการแก้ไข

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องพิจารณา

พิจารณารับฟังความคิดเห็นและหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการยกร่างรัฐธรรมนูญในประเด็น “จะยกร่างรัฐธรรมนูญเพื่อให้สังคมไทยมีอนาคตที่ดีเพื่อส่งมอบให้ลูกหลานอย่างไร ?” โดยเป็นความคิดเห็นส่วนตัวจากนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๑. ประชาชนไทยทุกคนทั้งที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับการรัฐประหารย่อมมีความคาดหวังว่ารัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่คณะกรรมการจะได้ยกร่างขึ้นนั้นจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไทยไปข้างหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการปฏิรูปประเทศ เพราะเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง โดยสาระหลักของรัฐธรรมนูญนั้นทุกฝ่ายมีความต้องการที่จะให้เป็นกติกาทางการเมืองที่ยั่งยืนและเป็นไปในลักษณะของการพัฒนาประชาธิปไตย สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาทางการเมืองที่เกิดขึ้นในอดีต เพื่อนำไปสู่การเมืองที่สุจริตและมีประสิทธิภาพในอนาคต

๒. ในเบื้องต้นของการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาถึงการมีกรอบแนวความคิดให้ชัดเจนว่าจะใช้หลักใดในการพิจารณา เพื่อนำไปสู่การยกร่างรัฐธรรมนูญรวมทั้งการสร้างมาตรการที่นำไปสู่การปฏิรูปประเทศได้

๓. หลักที่จะใช้ในการพิจารณายกร่างรัฐธรรมนูญและการปฏิรูปประเทศนั้น ควรใช้หลักในการลดอำนาจรัฐและเพิ่มอำนาจให้ประชาชน ซึ่งทำให้สะท้อนถึงปัญหาทางการเมืองที่ผ่านมาว่าเกิดจากการที่อำนาจรัฐถูกนำไปใช้ในทางที่ผิดซึ่งนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งในสังคม

๔. กระบวนการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญหากยังเป็นไปตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ กล่าวคือ เมื่อคณะกรรมการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญเสร็จแล้วส่งให้สภาปฏิรูปแห่งชาติพิจารณาให้ความเห็นชอบ เมื่อให้ความเห็นชอบแล้วจึงนำไปประกาศใช้ หรือหากสภาปฏิรูปแห่งชาติพิจารณาให้ความเห็นชอบ หรือคณะกรรมการพิจารณาไม่แล้วเสร็จ ทำให้ต้องมีกระบวนการในการยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่อีกครั้งหนึ่งนั้น ไม่ว่าจะเป็กรณีใดก็ตามปัญหาข้อโต้แย้งเกี่ยวกับประเด็นรัฐธรรมนูญก็จะเป็นที่ยุติ

กลไกที่จะทำให้อรัฐธรรมนูญฉบับใหม่อยู่คู่กับประเทศในระยะยาว คือต้องให้ประชาชนให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญโดยการออกเสียงลงประชามติ เพราะการออกเสียงลงประชามติเป็นกระบวนการออกเสียงของประชาชนทั่วทั้งประเทศ ซึ่งต้องถือว่าเป็นข้อยุติในระบอบประชาธิปไตย กระบวนการอื่น ๆ ก็ไม่สามารถทดแทนกระบวนการนี้ได้

อิทธิพลจากการออกเสียงลงประชามติในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ นั้น เมื่อมีการพยายามแก้ไขรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ซึ่งจะทำให้เสียดุลอำนาจ และเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจที่ถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เมื่อมีการร้องไปยังศาลรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญก็ได้พิจารณาแล้ววินิจฉัยว่าถ้าจะมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่เป็นการเปลี่ยนดุลอำนาจ หรือเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจหลักที่ถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ต้องกลับไปถามประชาชนโดยการออกเสียงลงประชามติก่อนว่า ประชาชนเห็นชอบหรือไม่ เพราะรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้ผ่านกระบวนการออกเสียงลงประชามติของประชาชน ซึ่งการออกเสียงลงประชามตินั้นเป็นเครื่องมือในการคุ้มครองหลักการสำคัญของรัฐธรรมนูญได้แนวทางหนึ่ง หากต้องการที่จะให้ประเทศไทยมีประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ต้องให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการออกเสียงลงประชามติ

ในระหว่างขั้นตอนการออกเสียงลงประชามตินั้นควรยกเลิกกฎอัยการศึก เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ และคำถามที่จะถามให้ประชาชนออกเสียงลงประชามตินั้นก็มีความสำคัญ โดยควรให้ประชาชนมีสิทธิเลือกรัฐธรรมนูญฉบับที่คณะกรรมการยกร่างขึ้นไม่ว่าสภาปฏิรูปแห่งชาติจะให้ความเห็นชอบหรือไม่ กับรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ โดยการสอบถามประชาชนแบบนี้จะเป็นการสร้างแรงจูงใจให้คณะกรรมการมีเป้าหมายว่าจะทำอะไรให้รัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการจะได้ยกร่างขึ้นนั้นดีกว่ารัฐธรรมนูญที่เคยมีมา ถ้าร่างรัฐธรรมนูญได้ดีกว่ารัฐธรรมนูญฉบับเดิมประชาชนก็จะเลือก แม้ประชาชนจะเลือกรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ในความเห็นส่วนตัวเห็นว่าไม่น่าจะเป็นเป็นปัญหา โดยการนำมาใช้โดยการแก้ไขข้อบกพร่อง ในอดีตที่ผ่านมาไม่เคยมีการชี้แจงกับประชาชนว่าถ้าประชาชนไม่รับรัฐธรรมนูญฉบับที่ร่างขึ้นใหม่แล้ว ประชาชนจะได้รัฐธรรมนูญฉบับไหน จึงควรมีการทำให้ชัดเจนว่าทางเลือกที่แท้จริงของประชาชนเป็นอย่างไร ซึ่งอาจจะทำให้ประเด็นทางการเมืองที่อาจแทรกซึมจากการออกเสียงลงประชามติของประชาชนลดลง ถ้าทำให้เกิดการออกเสียงลงประชามติของประชาชนในรูปแบบนี้ ประเทศก็จะกลับไปสู่ภาวะปกติทำให้การพัฒนาสังคมและประเทศชาติได้เดินหน้าต่อไป

หลายฝ่ายมีความกังวลว่าการออกเสียงลงประชามตินั้นอาจเป็นส่วนหนึ่งของเงื่อนไขทางการเมืองนำไปสู่ความขัดแย้ง ถ้ายังมีความกลัวในเรื่องการออกเสียงลงประชามติแล้วจะเข้าไปสู่กระบวนการเลือกตั้งได้อย่างไร สังคมที่เป็นประชาธิปไตยกลัวการออกเสียงลงประชามติหรือการเลือกตั้งไม่ได้

ในการออกเสียงลงประชามตินั้นถูกควบคุมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. ๒๕๕๒ การปลุกกระดม ยั่วยุ ก่อให้เกิดความวุ่นวาย หรือการหลอกลวงในการออกเสียงลงประชามติย่อมมีโทษตามกฎหมาย

การออกเสียงลงประชามติก่อนการเลือกตั้งเป็นการผ่อนคลายนโยบายทางการเมืองเพื่อนำไปสู่การเลือกตั้งในอนาคต และจะทำให้เห็นถึงกระบวนการการออกเสียงลงประชามติว่าจะสามารถนำมาใช้ในการทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริต และเที่ยงธรรมได้อย่างไร หากเกิดปัญหาก็นำมาปรับปรุงเพื่อนำไปใช้ในการเลือกตั้ง เพื่อให้กระบวนการเลือกตั้งมีประสิทธิภาพมากขึ้น

นอกจากนี้ ควรมีเครื่องมือที่คุ้มครองรัฐธรรมนูญที่จะจัดทำขึ้น โดยการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของ เพราะเป็นสิ่งที่คุ้มครองรัฐธรรมนูญได้ดีที่สุด การทำให้เกิดกระบวนการออกเสียงลงประชามตินั้นจะต้องมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ โดยหากคณะกรรมการเห็นสมควรตามแนวทางนี้ก็เสนอความคิดเห็นไปยังคณะรักษาความสงบแห่งชาติเพื่อดำเนินการแก้ไขต่อไป หากไม่มีกระบวนการนี้ปัญหาการถกเถียงเกี่ยวกับประเด็นรัฐธรรมนูญก็จะเป็นปมความขัดแย้งของสังคมไทยต่อไปภายหลังจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติพ้นจากอำนาจ

๕. ปัจจุบันที่ประเทศมีปัญหา ก็เพราะทุกคนมีส่วนร่วมด้วยกันทั้งนั้น แต่สิ่งที่ต้องระมัดระวังคือปัญหาที่นักการเมือง หรือพรรคการเมืองก่อให้เกิดขึ้นนั้น จะนำมาสรุปว่ากระบวนการประชาธิปไตยของไทยล้มเหลว นั้นไม่ได้ หรือจะสรุปว่านักการเมืองและพรรคการเมืองไม่ดีโดยอัตโนมัติก็ไม่ได้เช่นกัน และเป็นไปไม่ได้ที่จะทำให้การเมืองปลอดจากนักการเมือง หรือมีประชาธิปไตยที่ไม่ต้องมีพรรคการเมือง หรือมีประชาธิปไตยที่ไม่มีความขัดแย้ง ซึ่งในท่ามกลางความล้มเหลวต่าง ๆ ของระบบการเมืองไทย ประเทศไทยก็มีความก้าวหน้าในกระบวนการประชาธิปไตยไทย เช่น ค่านิยมทางประชาธิปไตยหลายส่วนได้หยั่งรากลึกกลงไปสู่สังคมไทย ประชาชนมีความตื่นตัวในการเป็นเจ้าของประเทศ เป็นต้น ปัจจุบันภาคประชาชนมีแนวความคิดที่ลึกซึ้งไปกว่าสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคล เช่น การผลักดันในเรื่องสิทธิของชุมชนซึ่งถือว่าความก้าวหน้าในสังคมประชาธิปไตยของไทย

๖. รัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการจะได้ออกวางขึ้นนั้นต้องมีความเป็นประชาธิปไตยที่ไม่น้อยกว่าเดิม ถ้าเราต้องการมีรัฐธรรมนูญที่มีความเป็นประชาธิปไตยที่ก้าวหน้า ต้องไม่มีการลดทอนสิทธิเสรีภาพ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกเรื่อง รวมทั้งต้องให้ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการที่จะกำหนดทิศทางของประเทศโดยการเลือกผู้บริหารประเทศ

๗. ควรมีการกระจายอำนาจจากราชการส่วนกลางไปสู่ประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับจังหวัด ประเด็นที่สำคัญที่ควรพิจารณาคือมีความเหมาะสมที่จะโอนอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งเป็นราชการส่วนภูมิภาคไปให้ผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งแล้วหรือยัง

ในความเห็นส่วนตัวเห็นว่าควรมีการถ่ายโอนอำนาจไปให้ทั้งหมด หรือจะคงอำนาจไว้บางส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของรัฐบาลก็สามารถทำได้ ถ้าสามารถโอนอำนาจในการบริหารราชการของจังหวัดไปให้ผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งได้จริง จะช่วยลดปัญหาการเมืองในระดับชาติได้ในการทุจริตคอร์รัปชัน การแย่งชิงงบประมาณ และทรัพยากรในพื้นที่ เพราะเมื่อนักการเมืองในระดับชาติติดอยู่ในกับดักของผลประโยชน์ในส่วนนี้การตัดสินใจในระดับชาติจึงผิดเพี้ยน การทำหน้าที่ของนักการเมืองจึงต้องตกเป็นทาสของระบบอุปถัมภ์

ถ้าในท้องถิ่นจังหวัดมีผู้บริหารที่มีความสามารถ มีทรัพยากร และงบประมาณก็จะทำให้สามารถพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยตนเองได้ ประชาชนในท้องถิ่นมีความกล้าที่จะพูดเกี่ยวกับเรื่อง การทุจริตในท้องถิ่นเพราะประชาชนพบเห็นการกระทำได้ง่าย รวมทั้งมีกลไกควบคุม และกำกับอย่างอื่นที่จะเข้ามาตรวจสอบได้ นอกจากนี้ ควรมีการกำหนดกลไกในการตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่น และควรมีการพัฒนาจากสภาองค์กรชุมชนขึ้นมา เหมือนกับเป็นสภาพการเมืองเพื่อตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจของผู้บริหารในท้องถิ่น โดยกำหนดห้ามมิให้สมาชิกสภาองค์กรชุมชนมิให้ลงเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่น และควรมีกฎหมายกำหนดมาตรฐานการกำหนดโครงการของท้องถิ่น รวมทั้งกำหนดมาตรฐานในการเปิดเผยข้อมูล การมีส่วนร่วมของประชาชน ถ้าในรัฐธรรมนูญกำหนดให้กระจายอำนาจไปให้ประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มากขึ้นก็จะช่วยลดปัญหาในอดีตที่ผ่านมาได้

๘. ควรมีการกำหนดให้นักการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งมา เข้าใจว่าตนเองได้รับมอบอำนาจมาจากประชาชนมาบริหารราชการแทนประชาชนเท่านั้น มิใช่เป็นผู้ปกครองประชาชน

๙. ความคาดหวังของประชาชนในการยกร่างรัฐธรรมนูญนั้น คือ สามารถแก้ปัญหาการเมืองในอดีตที่ผ่านมาได้อย่างตรงประเด็น คณะกรรมาธิการควรชี้แนะสังคมให้เห็นถึงสภาพปัญหาในอดีตที่ผ่านมา เพื่อนำไปสู่การพิจารณาแก้ไขให้มีความเหมาะสมกับสภาพปัญหา ปัญหาหลักที่สำคัญของระบบการเมืองไทย คือ ฝ่ายบริหารและนักการเมืองใช้อำนาจไปในทางมิชอบ ทุจริตคอร์รัปชัน และใช้อำนาจเกินขอบเขต จึงควรกำหนดให้รัฐบาลเข้าใจถึงหลักการมีอำนาจที่มีขอบเขตจำกัด (Limited Government)

๑๐. ระบบราชการต้องมีระบบคุณธรรมไม่เล่นพรรคเล่นพวก หรือการซื้อขายตำแหน่งโดยอาศัยอำนาจของนักการเมือง และระบบราชการต้องมีความกล้าในหน้าที่ของตนเองอย่างตรงไปตรงมา

๑๑. ในการปฏิรูปนั้นควรมีการปฏิรูปสื่อมวลชนโดยการกำหนดห้ามมิให้ฝ่ายบริหาร และหน่วยงานของรัฐเข้าแทรกแซงสื่อมวลชนโดยการซื้อโฆษณา เพราะจะทำให้สื่อมวลชนขาดความเป็นกลาง และทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง

รัฐธรรมนูญที่คณะกรรมาธิการจะได้ยกร่างขึ้นนั้นต้องเป็นการแก้ไขปัญหาของระบบการตรวจสอบและถ่วงดุล การที่จะทำให้การตรวจสอบถ่วงดุลมีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล คือ การที่ฝ่ายบริหารต้องให้ความสำคัญกับฝ่ายนิติบัญญัติ โดยการที่ฝ่ายบริหารจะต้องให้ความสำคัญในการเข้ามาตอบกระทู้ถาม รวมทั้งมีการเปิดเผยข้อมูลแก่สาธารณะเกี่ยวกับการตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารโดยฝ่ายนิติบัญญัติ

ทำให้เกิดความกดดันของฝ่ายบริหารที่มีต่อสังคม ซึ่งจะทำให้ระบบการตรวจสอบ และถ่วงดุลของฝ่ายนิติบัญญัติ มีประสิทธิภาพ และมีความศักดิ์สิทธิ์

แนวความคิดในการกำหนดโครงสร้างที่ใช้ในการตรวจสอบ และถ่วงดุลฝ่ายบริหารให้มีประสิทธิภาพ

(๑) ควรมีการกำหนดให้ประธาน และรองประธานสภาผู้แทนราษฎรต้องมาจากพรรคการเมืองที่มีสมาชิกในสภาผู้แทนราษฎรตามลำดับคะแนน เพื่อให้ประธาน และรองประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่มาจากพรรคการเมืองเดียวกัน ซึ่งจะทำให้กระบวนการของฝ่ายนิติบัญญัติเป็นไปโดยสุจริต และเที่ยงธรรม

(๒) ควรมีการกำหนดให้ประธานคณะกรรมการการสามัญ และประธานคณะกรรมการวิสามัญ ที่สำคัญต้องมาจากสมาชิกของพรรคฝ่ายค้าน เพื่อเป็นการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจของฝ่ายบริหาร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๓) ควรกำหนดมาตรการให้ฝ่ายบริหารต้องมาตอบกระทู้ถาม และมีการเผยแพร่ทางสถานีวิทยุ โทรทัศน์ เพื่อให้ประชาชนรับฟัง และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ

(๔) สมาชิกวุฒิสภาควรมาจากการเลือกตั้งที่แตกต่างจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และควรให้มีอำนาจในการเสนอกฎหมาย เพื่อเป็นการกระตุ้นฝ่ายบริหารและสภาผู้แทนราษฎร

(๕) การแก้ไขกฎหมายที่มีความสำคัญ หรือการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ควรกำหนดให้เป็นอำนาจของรัฐสภา และควรกำหนดให้ใช้คะแนนเสียงเห็นชอบ ๒ ใน ๓ หรือ ๓ ใน ๔ ของจำนวนสมาชิกรัฐสภา

(๖) ควรมีการแก้ไขปัญหาการทำงานขององค์กรอิสระที่มีความล่าช้า และถูกแทรกแซง โดยการกำหนดเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ขององค์กรอิสระให้น้อยลง และควรกำหนดกรอบเวลาในการพิจารณา ดำเนินการขององค์กรอิสระให้แล้วเสร็จในแต่ละเรื่อง

(๗) การชี้ขาดขององค์กรอิสระไม่ว่าจะเป็นศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) หรือหลายองค์กร ซึ่งส่งผลทางการเมือง ถึงแม้จะหาผู้เชี่ยวชาญมาดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และอยู่ในตำแหน่ง ๕ ปี ๗ ปี ๙ ปี แล้วแต่ตำแหน่ง อย่างไรก็ตามที่ผ่านมาการแทรกแซงองค์กรอิสระเนื่องจากการที่ดำรงตำแหน่งนานทำให้ตกเป็นเป้า ดังนั้น จึงเสนอว่าจะเป็นไปได้หรือไม่ที่ระบบการตัดสินใจการเมืองสำคัญ ๆ ให้ใช้ลักษณะองค์คณะเฉพาะกิจ คล้ายกับองค์คณะของศาลฎีกาหรือผู้ที่เข้ามาเป็นองค์คณะให้ใช้วิธีจับฉลากจะทำให้แทรกแซงยากขึ้น

(๘) ประเด็นช่องทางการเสนอเรื่องเข้าสู่องค์กรอิสระ รวมถึงศาลปกครอง มีปัญหาทางเทคนิคมาก ยกตัวอย่างเช่น เรื่องนี้เสนอได้เฉพาะผู้ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) หรือเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) หรือเรื่องนี้ต้องเป็นผู้เสียหายโดยตรง ดังนั้น หากเรื่องไหนใช้อำนาจและเสียหายต่อส่วนรวมต้องให้ประชาชนมีสิทธิยื่นเรื่องเอง

(๙) การตรวจสอบ ๒ เรื่อง คือ เรื่องประชานิยมและนโยบายที่สร้างความเสียหาย ซึ่งนักการเมือง ต้องตรวจสอบกันเอง และประชาชนร่วมตรวจสอบ ใครเสนอนโยบายอะไรต้องเสนอนโยบายให้ครบถ้วน

ว่าถ้าจะต้องใช้งบประมาณเท่าใดและเอาเงินมาจากไหน ถ้าเห็นได้ชัดว่าที่เสนอมาเป็นไปไม่ได้เลยหรือต่อมาพิสูจน์ได้ว่าไม่ได้เป็นอย่างที่พูดไว้ต้องถือว่าเข้าข่ายหลอกลวงในการเลือกตั้ง

(๑๐) การทำให้นักการเมืองอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย ควรมีการเขียนในรัฐธรรมนูญหรือเขียนในประมวลกฎหมายอาญาให้ชัดว่าการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของนักการเมืองคืออะไร เพราะนักการเมืองต้องทำตามรัฐธรรมนูญ รักษากฎหมายและยกเว้นการบังคับใช้กฎหมายไม่ได้

การตรวจสอบและการถ่วงดุลนั้น ต้องให้ชัดว่านักการเมืองต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย รัฐธรรมนูญ และเคารพเจตนารมณ์ของระบอบประชาธิปไตย ใครไม่อยู่ฝ่ายบริหารต้องมีพื้นที่ในการนำเสนอข้อมูลได้อย่างเสรี มิใช่ถูกปิดกั้น และต้องให้การถ่วงดุลเกิดขึ้นโดยสังคมและประชาชน เช่น กรณีนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีของอารยประเทศไม่เคยลาออกเพราะสภา แต่ลาออกเพราะทนกระแสสังคมไม่ได้

นอกจากนี้ ได้เสนอประเด็นเพิ่มเติมที่มีการวิพากษ์วิจารณ์อยู่ในขณะนี้ ๔ ประเด็น คือ

๑. ประเด็นการแบ่งแยกอำนาจ ถ้าเข้าใจว่าการแบ่งแยกอำนาจจะทำให้ถ่วงดุลอำนาจดีขึ้นนั้น ต้องการให้ระมัดระวังที่จะใช้ตรรกะทำนองนี้ เมื่อแบ่งแยกอำนาจหมายความว่าผู้บริหารมาจากการเลือกตั้งโดยตรง สภาจะเอาออกไม่ได้ ที่ผ่านมามีแต่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงยังเอาออกไม่ได้และยังยึดคະแนนเสียงที่ได้มาสร้างความชอบธรรม ดังนั้น การเลือกผู้บริหารจากการเลือกตั้งโดยตรงจะยิ่งสร้างแรงกดดันให้กับสังคมมาก และความคิดเรื่องแยกฝ่ายนิติบัญญัติออกจากฝ่ายบริหาร ในปี ๒๕๔๐ รัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติห้าม ส.ส.เป็นรัฐมนตรี และในปี ๒๕๕๐ รัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติห้าม ส.ส. เป็นเลขานุการที่ปรึกษา และโฆษกให้กับฝ่ายบริหาร การแยกอำนาจเป็นการทำให้ฝ่ายบริหารไม่เห็นความสำคัญของ ส.ส. และการแบ่งแยกอำนาจฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารออกจากกันจะทำให้ฝ่ายบริหารอ้างความชอบธรรมที่ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนโดยไม่ยอมรับการตรวจสอบ

ส่วนกรณี ส.ส.แบบบัญชีรายชื่อ ที่เกรงกันว่าจะเป็นแหล่งสะสมนายทุนหรือบุคคลผู้ไม่พึงประสงค์ เห็นว่าเป็นการห้ามผิดที่เนื่องจากนายทุนอยากเป็นรัฐมนตรี ดังนั้น ถ้าจะห้ามคนนอกควรเป็นเรื่องห้ามคนนอกเป็นรัฐมนตรีมากกว่า และสังคมไทยมักมองว่าคนนอกเข้ามาบริหาร ทำงานการเมืองน่าจะดีกว่านักการเมือง แต่ประเทศอังกฤษกลับเห็นตรงข้ามอย่างเช่นนายกรัฐมนตรีอังกฤษเพิ่งปรับคณะรัฐมนตรีและถูกกดดันว่าในคณะรัฐมนตรีมีผู้หญิงน้อยควรมีการตั้งเพิ่มอีก ซึ่งมีการชี้แจงว่าในสภามีผู้หญิงเท่านี้และที่รอม่า ๒ ปี เพื่อให้ ส.ส.ผู้หญิงทำงานในสภา ๒ ปี ก่อนมาเป็นรัฐมนตรีเพื่อเรียนรู้งาน

๒. ประเด็นความคิดว่าประเทศไทยมีความวุ่นวายกันมากเนื่องจากพรรคการเมืองใหญ่ทะเลาะกันตกลงกันไม่ได้ แย่งชิงอำนาจกันนั้นไม่จริง ไม่ได้เป็นคู่แข่ง แย่งชิงเรื่องปัญหาความขัดแย้งแย่งชิงอำนาจกันระหว่างพรรคและหากแก้โดยหาวิธีการให้ทุกพรรคได้เป็นรัฐบาล สิ่งที่จะเกิดขึ้นคือประชาชนจะลุกฮือขึ้นมาไล่นักการเมืองทุกคนและจะยิ่งเป็นปัญหาที่ใหญ่ขึ้นกว่าในอดีต

๓. แนวคิดที่ว่าปัญหาเกิดขึ้นเพราะพรรคการเมืองเข้มแข็งเกินไป เห็นว่าไม่ใช่ ในระบอบประชาธิปไตย พรรคการเมืองมีหน้าที่สำคัญมากในการสะท้อนเจตนารมณ์ของประชาชนว่าต้องการใคร และต้องการ

ให้บริหารประเทศไปในทิศทางไหน พรรคการเมืองเองมีหน้าที่กำกับ ดูแล ตรวจสอบ นักการเมืองในสังกัด ควรหาวิธีการให้พรรคการเมืองเป็นพรรค มีระบบพรรคการเมืองที่เข้มแข็งจริง ๆ มิใช่เป็นเครื่องมือของ นายทุน ผู้เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์

๔. โครงสร้างร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญ ภาค ๔ หมวดว่าด้วยความปรองดอง ขอให้พิจารณาว่าปัญหาบ้านเมืองที่เกิดวิกฤตที่ผ่านมาเป็นเพราะคนนำคำว่าปรองดอง ไปบังหน้าคนที่ทุจริตและทำผิดถึงขั้นละเมิดทรัพย์สินของคนอื่น โดยตามมาตราฐานสหประชาชาติเป็น ความผิดที่ไม่สามารถนิรโทษกรรมได้ ทั้งนี้ ไม่ติดใจในประเด็นการนิรโทษกรรมให้แก่ผู้กระทำความผิดตาม พระราชกำหนดในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ พระราชบัญญัติความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ และใช้สิทธิทางการเมืองที่ปกปิดไม่เป็นความผิดแล้วเป็นความผิด

นอกจากนี้ ประเด็นการเลือกตั้งที่กำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่จะเป็นภาระในการ จัดการเลือกตั้งล่วงหน้า และการเลือกตั้งในต่างประเทศ รวมถึงยังทำให้ทุจริตการเลือกตั้งได้ง่าย เช่น การเก็บบัตรเลือกตั้งไว้ที่สถานีตำรวจ ๗ วัน ซึ่งไม่มีใครไปเฝ้าได้ หรือหลายเขตเลือกตั้งที่คะแนนเสียงล่วงหน้า กับคะแนนนอกเขตไม่สะท้อนคะแนนที่เลือกตั้งในเขตที่เลือกตั้งวันจริง รวมทั้งการกำหนดให้การเลือกตั้ง เป็นหน้าที่จะทำให้คนจำนวนมากเป็นเหยื่อการซื้อเสียง ถูกชักจูงง่ายโดยอ้างการไม่ไปเลือกตั้งจะเสียสิทธิ ในหลายประเทศที่กำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่นั้น ผู้ที่ต้องการเลือกตั้งต้องไปลงทะเบียนแจ้ง ความประสงค์ มีการตรวจสอบสิทธิต่าง ๆ และเมื่อมีชื่อเรียบร้อยแล้วก็สามารถไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้ มิใช่เพียงมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดเท่านั้น จะทำให้ผู้ไปเลือกตั้งตระหนักและ จะทำให้ได้นักการเมืองที่มีคุณภาพ ทั้งนี้ อาจจัดให้มีการเลือกตั้งแบบไม่มีเบอร์แต่มีรูปผู้สมัครซึ่งจะทำให้ ซื้อเสียงยากขึ้น และอย่างน้อยประชาชนก็ตั้งใจไปเลือกตั้ง

หลังจากนั้น ได้ตอบซักถามในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑. ประเด็นการมี “สภาพเมือง” ที่เป็นเรื่องใหม่ในสังคมการเมืองไทยและอาจเป็นที่เข้าใจว่า มีประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนของภาคประชาชนอย่างมาก แต่ว่าการที่จะทำให้เกิดมีภาวะของการมีดุลของ อำนาจระหว่างสภาพปกติที่เรียกว่าสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา ก็ถามว่าควรอยู่ในลักษณะเช่นใด มีความเห็นว่าการมองภาพสภาพเมืองในกรอบพื้นที่หรือท้องถิ่นจะง่ายกว่า ซึ่งจากการที่ได้โอนอำนาจ เกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่ไปให้ท้องถิ่นแล้ว และการที่จะมีสภาอีกสภาหนึ่งที่ไม่ใช่สภาท้องถิ่น เช่น สภาเทศบาล สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ควรจะมีเพื่อช่วยตรวจสอบ การนำเสนอโครงการและการดำเนินการต่าง ๆ ของท้องถิ่นที่มีผลกระทบต่อประชาชน ทั้งนี้ การวางอำนาจ ต้องวางให้พอดีเพราะถ้าถึงขั้นมีสวนซีขาดและมีอำนาจตัดสินใจได้จะกลายเป็นผู้บริหารเสียเอง ส่วนการมองภาพ สภาพเมืองในระดับชาติจะค่อนข้างยาก

๒. ประเด็นตำแหน่งประธานสภาผู้แทนราษฎรควรเป็นคนไม่สังกัดพรรคการเมืองและเป็นไปได้ หรือไม่ว่าตำแหน่งประธานสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นของหัวหน้าพรรคฝ่ายค้านเนื่องจากสภาทำหน้าที่ ตรวจสอบรัฐบาลอยู่แล้ว และจะอย่างไรเนื่องจากตำแหน่งประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่สามารถ

กำหนดให้เป็น ส.ส. ไม่สังกัดพรรคได้นั้น เห็นว่าการไม่สังกัดพรรคการเมืองไม่ได้ ส่วนการจะกำหนดให้ตำแหน่งดังกล่าวเป็นของพรรคฝ่ายค้านก็ไม่มีปัญหา ซึ่งในบางประเทศพรรคการเมืองจะมีข้อตกลงร่วมกันที่จะไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งลงแข่งขันกับผู้ที่ได้รับการวางตัวให้เป็นประธานสภาผู้แทนราษฎร

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

๔.๑ นายปกรณ์ ปรียากร โฆษกกรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณากรอบการจัดทำรัฐธรรมนูญ คณะที่ ๒ ขอเปลี่ยนแปลงรายชื่ออนุกรรมการจาก พันตำรวจเอก ณรงค์ เศรษฐินันท์ เป็น นายคัมภีร์ ดิษฐากรณ์

๔.๒ นายกฤต ไกรจิตติ กรรมการ ในฐานะอนุกรรมการในคณะอนุกรรมการพิจารณากรอบการจัดทำรัฐธรรมนูญ คณะที่ ๓ ขอเสนอตั้งอนุกรรมการเพิ่มเติม คือ นายไกรรวิ ศิริกุล

๔.๓ นายจรัส สุวรรณมาลา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณากรอบการจัดทำรัฐธรรมนูญ คณะที่ ๔ ขอเสนอตั้งอนุกรรมการเพิ่มเติม คือ นายสมศักดิ์ โชติรัตน์ศิริ

๔.๔ นายไพบุลย์ นิตตะวัน กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณากรอบการจัดทำรัฐธรรมนูญ คณะที่ ๘ ขอเปลี่ยนแปลงรายชื่อเลขานุการอนุกรรมการจาก นางอรณิชา รุ่งธิพานนท์ เป็น นายยอดชาย วิถีพานิชย์

๔.๕ ศาสตราจารย์พิเศษเอนก เหล่าธรรมทัศน์ กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณากรอบการจัดทำรัฐธรรมนูญ คณะที่ ๑๐ ขอยกเลิกการเสนอรายชื่อที่ปรึกษาอนุกรรมการ ดังนี้

๑. นายเมธี อนุวัตรอุดม
๒. นางสาวธีรดา ศุภะพงษ์
๓. นางสาวจุฑาทัดต์ เหล่าธรรมทัศน์

๔.๖ พลโท นคร สุขประเสริฐ กรรมการ ในฐานะโฆษกอนุกรรมการในคณะอนุกรรมการการมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ขอเปลี่ยนแปลงรายชื่ออนุกรรมการและที่ปรึกษาอนุกรรมการ และขอเสนอตั้งที่ปรึกษาอนุกรรมการเพิ่มเติม ดังนี้

๑. ขอเปลี่ยนแปลงรายชื่ออนุกรรมการจากนายเลิศพร อุดมพงษ์ เป็น นางสาวอรัญชต์ ภูมิวงศ์พิทักษ์ และจากนางสาวกนกรัต บัญดารังสินธุ์ เป็น นายเมธี จันทจากรุรณ์ โดยให้นางสาวอรัญชต์ ภูมิวงศ์พิทักษ์ และนายเมธี จันทจากรุรณ์ พ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษาอนุกรรมการ

๒. ขอเสนอตั้งที่ปรึกษาอนุกรรมการเพิ่มเติม ดังนี้

- ๑) พลโท เดชา ปุญญบาล
- ๒) นางเรณแก้ว กุญยกานนท์ แบรินด์
- ๓) นายอภิชาติ โคกทอง

๔.๗ ที่ประชุมมีมติให้นัดประชุมคณะกรรมการธิการครั้งต่อไปในวันอังคารที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๗ เวลา ๑๐.๐๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

เมื่อประชุมเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุม และกล่าวปิดการประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๒.๐๖ นาฬิกา

นายเฉลิมศักดิ์ ใจขำนิ

วิทยาการปฏิบัติการ

นางสาวดวงจิตร์ ก่อเจริญวัฒน์

วิทยาการชำนาญการพิเศษ

ผู้จัดบันทึกการประชุม

นางสาวจินดารักษ์ แสงกาญจนวนิช

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง

สำนักกรรมการ ๒

ผู้ตรวจบันทึกการประชุม

เอกพล ยุทธนากรชัย/พิมพ์